

Ο πρώτος Εμφύλιος της Νεότερης Ελλάδας – Το «γκοβέρνο μιλιτάρε»
της Χριστιάνας Λούπα (9-10-05)

Αν έχετε την εντύπωση ότι ο πρώτος αδελφοκτόνος αγώνας στην Ελλάδα των νεότερων χρόνων ξέσπασε το 1944, πλανάσθε πλάνην οικτράν! Φαίνεται πως η λέξη Έλληνας είναι συνυφασμένη με την φιλαρχία και κατ' επέκταση και με τον αλληλοσπαραγμό από αρχαιοτάτων χρόνων.

Όταν λοιπόν οι συμπατριώτες μας και οπωσδήποτε τιμημένοι πρόγονοί μας σήκωσαν μπαϊράκι και μετά από 400 χρόνια αναδύθηκαν σ' έναν τιτάνιο αγώνα για την απελευθέρωση της χώρας μας, ανέκυψε αυτόματα και θέμα εξουσίας. Δεν είχε καλά καλά μπει το νερό στ' αυλάκι και οι έριδες έκαναν την εμφάνισή τους, διχάζοντας στρατιωτικούς και πολιτικούς.

Ποιος άλλος θα μπορούσε να ηγείται των πρώτων, άλλωστε, εκτός από τον Γέρο του Μοριά, τον πολυθρύλητο ήρωα της Άλωσης της Τρίπολης, του Βαλτετσίου, της Πάτρας, που ήταν ο φόβος κι ο τρόμος των στρατιών του Δράμαλη; Ο χαρισματικός εκείνος στρατηλάτης, που ξεκίνησε την επανάσταση με μοναδικά του εφόδια μια παράξενη περικεφαλαία που κρατούσε από τότε που υπηρετούσε στον αγγλικό στρατό της Επτανήσου, ένα δανεικό άλογο και μια χούφτα παλικάρια, κατάφερε με το τετράγωνο μυαλό και τη γενναιότητά του να γίνει ο ισχυρότερος πολέμαρχος του Μοριά.

Ήταν φανατικός πολέμιος της πολυαρχίας και πίστευε ακράδαντα ότι στον αγώνα κατά της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας δεν χωρούσαν οι πολυτέλειες των κοινοβουλευτικών πολιτευμάτων, που ήθελαν να καθιερώσουν οι πολιτικοί από τον πρώτο κιόλας χρόνο της επανάστασης.

Τα πρώτα σύννεφα φάνηκαν στον ορίζοντα όταν, κατέφθασε στην Ύδρα ο νεαρός Δημήτριος Υψηλάντης, παλιός αξιωματικός του ρωσικού στρατού, διορισμένος από την «αόρατη ανώτατη Αρχή του Αγώνα», (δηλαδή τον αδερφό του), αρχιστράτηγος της Πελοποννήσου. Οι προεστοί, όμως, αρνήθηκαν να τον αναγνωρίσουν ως Γενικό Πληρεξούσιο, καθιστώντας έτσι ολοφάνερο πως δεν υπήρχε περίπτωση να παραδώσουν την εξουσία σε στρατιωτικό.

Στην επιλογή αυτή βοήθησε ο επίσης νεοφερμένος, μορφωμένος, γλυκομίλητος και πανέξυπνος νεαρός Φαναριώτης Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος, που είχε όλα τα χαρίσματα του «καλού» πολιτικού και πολύ σύντομα κατέληξε να υποσκελίζει όλους τους υπόλοιπους και να πρωταγωνιστήσει στο πολιτικό προσκήνιο, συνεπικουρούμενος από τους κοτζαμπάσηδες, που ήθελαν τον κοινοβουλευτισμό, όχι από ιδεολογία, αλλά για να κρατήσουν την δύναμή τους στις επαρχίες τους.

Ταυτόχρονα, στην πολιτική κονίστρα άρχισε να εμφανίζεται απειλητικός και ο Κολοκοτρώνης, με αποτέλεσμα να επέλθει η ρήξη των δύο ισχυρών ανδρών. Ο Γέρος του Μοριά, ήρωας και θρύλος με όλη του την αξία, έκανε τους άλλους ιθύνοντες να τον φθονούν, φοβούμενοι μήπως, με την αίγλη και τη δύναμη που είχε, γίνει και Ηγεμόνας ακόμα, καταλύοντας κάθε προνόμιό τους. Ο Ανδρούτσος κι ο Καραϊσκάκης ήταν επίσης ταγμένοι κατά της διοίκησης.

Στην αρχή ο Κολοκοτρώνης υπάκουγε στις εντολές των πολιτικών, η ρήξη, ωστόσο, γινόταν ολοένα και μεγαλύτερη. Όταν, όμως, οι στρατιές του Δράμαλη, ενέσκηψαν απειλητικές, ο Γέρος του Μοριά έβαλε όλα τα προσωπικά στην άκρη και ρίχτηκε με πάθος στον αγώνα. Και την ώρα που ο Κολοκοτρώνης αγωνιζόταν στην Πελοπόννησο, ο Μαυροκορδάτος στο Μεσολόγγι κι ο Υψηλάντης κι ο Νικηταράς στα Δερβενάκια, η διοίκηση σύσσωμη είχε καταφύγει στα πλοία και δεν βγήκε από εκεί παρά μόνο μετά την πανωλεθρία του Δράμαλη!

Κι ύστερα άρχισαν να μοιράζονται τις τιμητικές διακρίσεις και τα οφίσια κι ενώ οι ριψάσπιδες που είχαν κλειστεί στα πλοία, ανακηρύχτηκαν ήρωες με τιμές και τίτλους, για τους πραγματικούς πρωταγωνιστές δεν έγινε καμία μνεία.

Τα πράγματα δείχνουν να πηγαίνουν από το κακό στο χειρότερο, και στη Συνέλευση του Άστρους οι Έλληνες συμμετέχουν διχασμένοι σε δύο αντίπαλα πάνοπλα στρατόπεδα: τους Στρατιωτικούς και τους Πολιτικούς, που ακονίζουν τα μαχαίρια τους ο ένας για τον άλλον. Τελικά συμβιβάστηκαν προσωρινά, μέχρι που λίγο αργότερα ο γιος του Κολοκοτρώνη μαζί με άλλους οπλαρχηγούς πήγαν στο Άργος και διέλυσαν το Βουλευτικό, που υποστήριζε

τον Μαυροκορδάτο, την ώρα που συνεδρίαζε, αρπάζοντας τα αρχεία και κυνηγώντας τους βουλευτές. Αυτή ήταν η πρώτη βίαιη διάλυση της Βουλής της νεότερης Ελλάδας από στρατιωτικούς. Χαρακτηριστικά είπε ο Πάνος Κολοκοτρώνης: «Καθώς βλέπω, αν δεν αλλάξετε γνώμη, γκοβέρνο μιλιτάρε θα κάμωμεν...» Και θα τα είχαν καταφέρει, αν είχαν συλλάβει τους βουλευτές στερώνοντας τους την ευκαιρία ανασυγκρότησης, όπως συνήθιζαν να κάνουν οι μεταγενέστεροί τους πραξικοπηματίες, ως γνωστόν.

Παράλληλα, ο γέρος του Μοριά, έχοντας στα χέρια του τα κάστρα του Ακροκορίνθου και του Ναυπλίου, αποφάσισε να τραβήξει στα άκρα και να μην παραδώσει την εξουσία του Μοριά. Έτσι, άρχισε διμέτωπο αγώνα, κατά των νησιωτών και Στερεοελλαδιτών αφ' ενός και κατά των κοτζαμπάσηδων της Πελοποννήσου αφ' ετέρου. Οι περισσότεροι όμως ισχυροί του Μοριά, στους οποίους ο Κολοκοτρώνης υπολόγιζε, δεν τον υποστήριξαν, αλλά τάχθηκαν με τη Διοίκηση, που άρχισε να πολιορκεί το Ναύπλιο, ενώ έπεσε κι ο Ακροκόρινθος.

Έτσι, απέτυχε η πρώτη απόπειρα για «γκοβέρνο μιλιτάρε», θα επακολουθήσει όμως και δεύτερη, χειρότερη και αιματηρότερη.

Το ποιος είχε δίκιο και ποιος άδικο ας το κρίνει η Ιστορία. Η Ιστορία που επαναλαμβάνεται ανά τους αιώνες, με το ίδιο πάντα ρεφραίν: Μόλις οι Έλληνες διώξουν τον εχθρό, αρχίζουν να τρώνε τις σάρκες τους. Άλλοτε πάλι, ακριβώς επειδή αλληλοσπαράζονται, φέρνουν μόνοι τους τον κατακτητή, που караδοκεί. Ένα είναι βέβαιο: το αίμα το αδερφικό όταν χύνεται, είναι πολύ πιο πικρό από το αίμα του εχθρού.

Πηγές:

Αρκαδική Επετηρίς, 1906

Σ. Τρικούπη «Ιστορία της Ελληνικής Επανάστασεως»

Φ. Χρυσανθακόπουλου – Φωτάκου «Απομνημονεύματα περί της Ελληνικής Επανάστασεως»

Περιοδικό Ιστορία, τεύχος 191, Κ. Ψαλήρα «Η ανταρσία του Κολοκοτρώνη»